

Johannes Crudopius

**Joannis Crudopii, De Mikrokosm, Seu De Mirando Hominis Officio, Dignitate, Et
Excellentia Prae Omnibus Aliis Dei Creaturis, Oratio Theologico-Physica**

Rostochii: Pedanus, 1620

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn729271994>

Druck Freier Zugang

F. Crudopius.

R. U. phil. 1620.

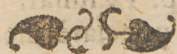
JOANNIS CRUDOPII,
DE
MIKPOKOΣMO

^{S E 74}
DE MIRANDO HOMINIS
OPIFICIO, DIGNITATE, ET EXCEL-
LENTIA PRÆ OMNIBUS ALIIS DEI
CREATURIS,

ORATIO

Theologo-Physica.

*Non mihi, sed soli petitur jam gloria Christo:
Qui nobis, quicquid nos sumus, omne dedit.*

ROSTOCHII
Typis suis exscripsit Joachimus Pedanus
ANNO M. DC. XX.

AMPLISSIMIS, ET CONSULTISSIMIS,
nobilitate generis, sapientia, virtute, & doctrina,
Clarissimis Viris,

Dn. DANIELI EGGBRECHT, I. U. D.

Dn. ADAMO RESTORP,

Dn. MICHAELI FVCHSIO, I. U. D.

*inclytæ Reip. Wismar. Consulibus autoritate
gravissimis, & meritisimis:*

Dn. MARTINO TANCKEN, I. U. D.

ibidem Syndico dignissimo, & integerrimo:

Juxta ac

*Speçtatisimo, eruditâ virtute, ac humanitate,
singulari ornatissimo Viro,*

Dn. JOHANNI IARCHOVIO,

*territorij Santoviensis Præfecto vigilantissimo, &
Literatorum Meccenati-optimo:*

ut et

Consultissimo, omniq; virtutum genere politissimo viro

Dn. EBERHARDO ELMHOFF,

*Secretario Reip. Wismar: fidelissimo, & de ea
præclarè merito:*

*Dominis Patronis, Promotoribus, & fautoribus
suis plurimum observandis:*

*perpetuam felicitatem, ac salutem ab invictissimo
Salutis cornu Jesu Christo, ex animo
precatur*

M. Johannes Crudopius,
Suerinensis.

En

N vobis, Amplissimi, Præstantissimiq; viri, hanc de HO-
 MINE Orationem, quam nominis vestri Amplitudini, & Dignitati
 inscribendam duxi, potissimum dnas ob causas. Quarum una est ma-
 teriæ illius honestas, dignitas, & utilitas: quæ & vobis, ut spero, maxi-
 me grata, & jucunda erit. Cum enim Opt. Max. Jehovah, vos præ cæteris homi-
 nibus, non tantum natalium splendore, virtutum claritate, eruditionis & eloquenti-
 æ præstantia, & authoritatis eminentiâ spectatissimâ insigniter ornaverit: verum
 etiam Reip. administrationem, & tutelam fidei vestræ sanctè commiserit; ut
 personam civitatis, juxta illud Cic. pro C. Rabir. § 2. off. geratis, ejusq; dignita-
 tem & decus sustineatis, feratis opem patriæ, succurratis salutem, fortunisque com-
 munibus, vestram salutem posteriorem salutem communi ducatis, serveris leges,
 jura describatis, & ea fidei vestræ commissa memineritis; imprimis verò, ut bene-
 fici sitis Ecclesiæ, & scholæ nutritij: *Esai. 49. v. 23.* annon hoc recordari, & ob
 oculos semper ponere (ut & sapissimè facitis) utile vobis, jucundum, & salutare
 est? annon illud divinum *ὡς ἰ σκαυτῶν*, pectoribus tenacissimè insculpere,
 & ad usum fidelissimè transferre, multum vestra interest? Nimirum omnes qui-
 dem illi, qui cælestium & terrestrium rerum noticiam magni æstimant, & scri-
 vantur, laudem sine invidia merentur: at qui scientiæ illi præponunt seipios nosse,
 longè sunt præstantiores, teste Augustino de Civ. Dei lib. 4. Altera dedicationis
 causa, est debita habendæ & referendæ vobis gratiæ pietas. Nam decennio hoc
 integro, quo operam meam scholæ vestræ locaram habui, nisi me præclarissimis
 meritis à vobis affectum esse fatear, certè mentiar. Nonne id ut reliqua universa
 taceam, summi beneficij loco ponendum est, quòd, cum mihi nuper Magisterij
 gradus Rostochij decerneretur, haud exiguis me sumptibus sublevastis? Quod
 quoties mihi ob oculos pono, (fit autem id quotidie) toties doleo, nihil ejusmo-
 di à me proficisci posse, quo saltem, cum beneficiis singula remunerari mearum
 non sit virium, grati animi memoriam testari queam. Sordent passim apud bo-
 nos ingrati, & meritò sordent. Etenim ut gratitudo est laudatissima virtutum
 omnium, res Deo, & hominibus grata, jucunda, gratiq; nominis, *M. Sabell. lib. 7.*
c. 1. ita ingratitude est omnium vitiorum tererrimum, quod omne debitum hone-
 statis tollit. Nam qui benemeritis negligit referre gratiam, is sanè commercium
 dandi & accipiendi beneficia tollit, sine quo nulla Resp., imò nulla hominum
 vita constare potest. *Val. Max. lib. 5. tit. de Ingrat.* Quocirca cum gratia à me,
 quanta debetur, referri nequeat; habendam tamen censeo, quantam maximam
 animus meus capere potest. Cumq; intelligam, magnates doctos, & sapientes
 monumentis literarum sibi inscriptis, non parum delectari; effugere ingrati hospi-
 tis notam me quoquo modo posse existimavi, si quid Incubrationum mearum
 (aliud enim nihil suppetit) Ampli. & Præstantiæ Vestræ consecrarem, atq; aded
 as vobis, si non ad *ἀντίδορα*, saltem ad *ἀντιδερμίματα* posthac obstrin-

gerem. At posset me quidem jam deterrere Amplitudo & dignitas vestra, ne Oratiunculam hanc vestro conspectui offerrem, cum illa sententiarum flosculis, & figurarum stellulis minus, quam pro materia excellentia, polita sit, ac elaborata: vestra tamen humanitas cum candore conjuncta, meos honestos conatus ut spero, & opto, approbabit; cum & hic locum habere possit: *αἰνεῖτ' ἐν μερόσσοις ἃ τὸ ἑλῆκε κελάρ*, In rebus magnis & voluisse sat est. Tua vero, *Jarchovi optime*, doctrina, virtus, humanitas, & benevolentia singularis, qua liceratos, & omnes ad virtutem contententes, benigne fovet, & amplecteris, animum mihi addidit, ut & tibi quicquid mei est laboris, unà jam offerre, & dedicare non dubitem; spe certa fretus, meum hoc pietatis, ac humanitatis studium atq; officium tibi non ingratum fore. Quocirca, Viri præstantissimi, hoc chartaceum munusculum, ab homine dignitatis vestrae observantissimo & studiosissimo, serena fronte, ac benevolo animo, quaeso, accipite: ac me in posterum vobis commendatum, solitoq; patrocinio, favore, amore, & promotione haud indignum habere. Quam gratiam si à Vobis impetravero, operam me luisse, aut oleum perdidisse nunquam putabo, omnemq; curam, operam, ac industriam eò conferam; ut me vobis esse addictissimum, totumq; consecratum, intelligatis. Deum ardentissimis votis precor, ut vos omnes spiritu consilij, gratia & sapientia suæ sanctissime bect: ut bene vivatis, bene dicatis, bene agatis omnia, ad utilitatem publicam, & vestrarum animarum salutem pertinentia: ut retinentes bonam conscientiam, & firmam in Christum fidem, tandem caelesti vita & gloria fruamini. Bene & feliciter Valete, & faventi favete Patroni, & fautores benignissimi. Dab. VVismar. Calend. Januarijs, auspiciantibus annum 1620, cujus initium, medium, & finem vobis rabtissimum & latissimum ex animo precor:

Doctissimo, præstantissimoq; viro,

Dn. M. JOHANNI CRUDOPIO,

CRUDOPI, humani celebrator corporis, omnes
ut Plaste statuam corde tropæa, mones
Omnis Homo idcirco tēpsum quoq; tollit honore,
Atq; tuas laudes prædicat omnis Homo.
Qui seipsum nobis, satagit simul esse quod audit:
Qui se non movit, bellua totus homo est.
Quin & de caelo descendit ΓΝΩΘΙ ΣΕΑΤΤΟΝ,

Hæret. S. affixum templo in Apollineo.

M. JOHANNES POSSELIUS

Græcæ linguæ Professor in Acad. Rost.

ORA-

ORATIO.

Rervulgatum satis est, Auditores præstantissimi, insigne illud Chilonis Philosophi Lacedæmonij dictum: *Γνώθι σεαυτόν*: quod olim à Delphis tanti æstimatum fuit, ut id tanquam Oraculum non humano ingenio excogitatum, sed à Deo ipso profectum, valvis templi Apollinei, literis aureis inscribendum curarint: quò quid maximè in omni vita discendum & sciendum esset, idem sibi quisq; ob oculos positum haberet. Nimirum saniores hi Ethnici, dictamen rectæ rationis secuti, satis intellexerunt, nihil quicquam Homini honestius, nihil utilius, nihil jucundius, nihil deniq; magis necessarium esse, quàm bene seipsum nosse: tum ut suæ quisq; infirmitatis, & mortalitatis memor, humiliter de se sentire, affectus impetuosos coërcere, vitia fugitare, & virtutes sectari sedulo enitatur: tum verò inprimis, ut ad gratias Deo agendas: pro admiranda corporis humani fabricatione, & pene divinâ Rationis, ac Orationis facultate, quâ præ reliquis omnibus animantibus Homo ornatus est, singuli excitentur. Hinc etiam rectissimè *Hugo*: *Melior es, inquit, si te ipsum cognoscas, quàm si te neglecto cursus siderum, vires herbarum, complexiones, naturas animalium, adeoq; omnium cœlestium, & terrestrium rerum scientiam habeas. multi enim multa sciunt, & seipsum nesciunt, cum summa Philosophia sit cognitio sui* *Hugo lib. 1. de claustro anime.* Sed & naturâ homini ita comparatum est, ut tum cæteris rebus, cum se cognoscit, excellat; sed si se nosse desierit, infra bestias

deiciatur. Nam cæteris animantibus sese ignorare, natura est: hominibus verò vitio venit. *Boet. de philos. Consol. lib. 1. profap. 5.* Quocirca divinum illud prædicti Philosophi, *ἡ δὲ σαυτῶν*, (cui affine illud *Simonidis, μέμνησ' ἀνθρώπων ὅτι ἄνθρωποι*; & *Periandri, σαυτῶν ὅτι ἀμέλεις*) non, more Delphorum, januis, sed animis nostris tenaciter insculpendum, & ad usum fideliter transferendum existimemus. Etenim hac ratione veluti manu quadam, ut *Basilij* verbis utar, sufficienter ad Dei notionem deducimur. Ac quidem quis tantæ impietatis, aut dementiæ esset, qui & Sui, & Dei pariter noticiam non appeteret? Verum enim est juxta Poëtam:

Unum nosse Deum sapientia summa, seipsum

Proxima, cui nota hæc duo, salvus erit.

Unde & *Augustinus* subinde orasse fertur: *Da mihi Deus nosse te, & nosse me.* Quanquam verò in tanta, tamq; immensa rerum omnium creaturarum universitate, nihil tam minutum, tamq; abjectum est, unde *inconspicuis* ille Deus intelligi non possit: potissimum tamen summus ille Opifex in Homine, tam affabrè, tam concinne, tamq; sapienter condito, sese perspicendum, & cognoscendum exhibere voluit. Proinde *Basilius* Hominem non immeritò *πρὸς τὴν τοῦ θεοῦ γνώσιν*, seu expressissimum Dei simulachrum dici posse contendit. Idipsum cum ab Ethnicis satis intellectum sit, atq; deprædicatum; demiramur certè, imò detestamur potius supinam nonnullorum hujus seculi hominum incuriam; qui aut nihil prorsus, aut frigidè saltem, atq; oscitanter seipsum, naturaq; opera, scrutentur, & excutiant, ac rarissimè quidem pro mirando hoc Creationis beneficio, immortalis Jehovæ gratias agunt. Sanè si Imperatores, & Principes optimo jure veneramur; ac suspicimus, magnosq; illis honores deferimus, quorum beneficentiam manifestè depreheudimus,

quo-

quorumq; muneribus indies cumulatè fruimur: quanto
 magis Deum suspicere, ac venerari par est, qui nos ad
 suam imaginem rationis participes, præ tot animantium
 generibus condiderit, atq; in omnes res creatas, quæ-
 cunq; terræ totius ambitu continentur, imperium attri-
 buerit, genusq; humanum perenni ordine ac serie, non
 sine admirabili propagationis successu, subsistere jubeat.
 Quamobrem, Auditores, ut Ego vobiscum, & vos me-
 cum ad substantiam, & naturam humanam pressius, fi-
 xiusq; contemplandam, exuscitemini; atq; in magni illius
 rerum omnium Effectoris, & Moderatoris amorem, &
 admirationem magis magisq; exardescatis: *ἔν τῷ θεῷ ἔκ μὲν
 οὐκ*, primùm de Homini præ reliquis Dei creaturis o-
 mnibus nobilitate & præstantia dicam: deinde de *μικρο-
 κόσμῳ* seu de pulcherrima Homini cum mundo symme-
 triâ & similitudine, colophonis vice breviter & perspicuè
 disseram. Etsi autem in dicendo tenuitatis optime
 mihi sum conscius, ut huic præstantissimæ materiæ vix
 fatis me facere posse profitear: vestra tamen singularis
 in omnes ad fastigium virtutis & eruditionis contenden-
 tes humanitas & benevolentia, spem mihi maximam fa-
 cit, fore; ut meum hunc honestum cottatum non modò
 approberis, sed & benignè exigui temporis attentionem,
 quam antehac alijs non denegastis, mihi quoq; præstetis.
 Quod si, ut spero & opto, impetravero, me mei in dicen-
 do laboris, & vos vestræ in attendendo diligentis, &
 temporis fortè non poenitebit.

Ac initio quidem omnium scire, & attendere per-
 magni inter est, Hominem non constatum ex fortuito, &
 cæco atomorum concursu, ex quo pulcherrimum hoc
 mundi opificium genitum affirmarunt Epicurus, Demo-
 critus & Leuæippas, *Diog. lib. ult. in vita Epicuri. nec à
 Prome-*

Prometheo aut Deucalione, ut alij fluxerunt Ethnici, formatum: sed à sempiterna illa, atq; undiq; circumfusa mente, quam Græci *θεός* & Jehovah Hebræi magno & sancto nomine appellarunt, creatum esse. Quod ipsum Moses etiam scriptor ille rerum antiquissimus disertis verbis affirmat, Gen. 1. Postquam enim Deus Opt. Max. cælum, ac sublanarem hunc mundū condidisset, omniaq; tam mirabili sapientia atq; artificio construxisset, ut nihil ad necessarios usus, ad commoditatem, atq; ornatum, deesset, visus est illi desiderari aliquis, cui ista essent usui, quiq; se his oblectaret, atq; frueretur. Itaq; completo, atq; perfecto omni naturæ ornatu, Hominem ad suam similitudinem & imaginem sapientissime, atq; artificiofissimè è limo terræ formavit: eiq; inspiravit animam de vitali fonte spiritus sui, qui est perennis, ut ipsius mundi ex contrarijs constantis elementis, similitudinem gereret. Constat enim ex anima & corpore, id est, quasi è coelo, & terra: quandoquidem animam, qua vivimus, velut è cælo oritur à Deo: corpus è terra, quod è limo diximus esse formatum. *Lactant. lib. 8. de format. Homm.* Cumq; jam Protoplastum una cum uxore sua Eva, quæ illi, ne in amœnam vitam degeret, in adjumentum & societatem adjuncta erat, in mundum tanquam in suam possessionem Deus produxisset, illi omnium rerum principarum ac præfecturam asseruit: Multiplicamini, inquit, replete, subigite eam vobis, & in pisces aquatiles, volucresq; aëreas, & omnes, quæ in terris moventur, bestias imperium exercete. Atq; adeò Hominis causa omnia producta in lucem, illiusq; usui cuncta patere, ac exposita esse certum est. Quod ipsum agnoscit *Psalmes regius, Psal. 8.* gratiq; animi argumenta proferens; Fecisti illum, inquit, paulo angelis inferiorem; imò propemodum ut Deum quendam gloria

ria

ria & honore decorasti, illumq; præfecisti operibus à te
creatis. Hanc etiam prærogativam à mundi exordio ob-
tinuit, adeò omnia, dum vigent, ac consistunt, homini
obsequantur ac famulentur. Causa vero efficiens Ho-
minis dupliciter vel respectu primæ creationis, vel propa-
gationis considerari potest. Ratione primæ Creationis
causa totalis est Deus, qui ut est omnipotēs, sapiens, mise-
ricors, ita ex mera bonitate, sapientia, & misericordia,
tū totam hanc mundi machinam, omnesq; creaturas, tū
in primis hominem illarum Dominum creavit. Quanquā
verò cætera animantia eundem cum Homine conditorem
habent: modus tamen Hominis à Deo creati planè novus
describitur. Sic enim Deus: Faciamus, inquit, Gen. i. v.
26. 27. & c. Hominem in imagine nostra secundum simi-
litudinem nostram. Ubi Jehova in plurali numero decre-
tum suum proferit: tum honoris causa, quemadmodum
mundi principes in decretis, ad majorem auctoritatem
conciliandam, sua nomina in plurali numero proferunt:
tum maxime ut indicetur tota sacrosancta Trinitas, quæ
hunc sermonem in honorem & favorem solius hominis,
non bestiarum, enunciavit. Cur autem die & vice ulti-
ma Deus Hominem, tanquam suorum operum Epilogum
condiderit, miramur potius, quàm intelligimus: nihilo
tamen minus rationes hæ memoratæ dignæ videntur.
Cum enim Homo totius naturæ finis, atq; eorum omniū,
quæ fuere creata, princeps, & Dominus esse deberet, ne-
cesse fuit, ut tanto Domino de domo egregie ornatâ, atq;
amplissimè instructâ, prospiceretur, antequam in eam
immitteretur. Tum voluit Jehova Hominem ob inter-
num, externumq; ornatum, atq; amplissimas doctes in-
ipsum cumulatissimè transfusas, *μικροσμων* esse, in quo
summatim & cœlestia & terrestria omnia, tanquam in

B

parva

parva mappa depicta contineretur: itaq; mundum totum prius fabricari oportuit, quàm ejus summa in homine describeretur. Tum etiam Deus Hominem anima & corpore constantem conditurus, omnia ad utriusq; partis felicitatem spectantia præparavit, priusquam hominem ipsum conderet. Ad animæ beatitatem pertinebant coeli, eorumq; ornatus, quem contemplaretur: rerum enim coelestium contemplatione mirificè humana mens afficitur, & in cognitionem etiam Opificis, inq; ejus amorem adducitur facilius. reliquâ omnia ad corporis felicitatem pertinebant, quæ nimirum infra coelos sunt, & quæ illis ad fruendum tradita esse videmus. Postremò monstrat sic Deus nobis ordinem, quem observavit, atq; etiamnum in natura observet, ut ab imperfectis ad perfectâ progressus fiat. Condiderat prius inanima, materiam primam, lucem, coelos, post plantas, quæ animam habent vegetatricem tantum, deinde pisces avibus imperfectiores, porro volatilia tanquam minus perfectâ, quam terrestria animalia. Cum itaq; id, quod perfectissimum est, licet intentione primum, ultimum tamen productione sit, asserente *Aristotele lib. 2. de calo cap. 5.* mirum non esse debet, quod homo perfectissimus rerum omnium, conditus est ad extremum, cum & corporis & animi dignitate omnia antecellat animalia. Sed missis istis, progrediamur ad causam Hominis proximam, seu minus principalem ratione propagationis: ea certè est utriusq; sexus homo: cui Deus, ut causa principalis, sed remotior, hanc dedit benedictionem, ut multiplicetur & terram impleat. *Gen. i. v. 28. & 9. v. 1. Job. 10. v. 9.* Homo igitur & Deus hominem adhuc procreant. Quanquam enim Deus omnipotens universam terram operire hominibus vel momento potest: ordinatione tamen divina vult masculum & foeminam

minam conjungi: ut legitimo tōro generentur homines
 & conjugium, quod inter omnes honorabile esse debet,
 sibi placere ostendat. *Heb. 13. v. 4.* Materia seu causa est
 Hominis, itidem bifariam consideratur, videlicet ratione
 Creationis primæ divinæ; & ratione generationis, seu
 propagationis humanæ, atq; successivæ. Respectu ge-
 nerationis successivæ, materia hominis est naturale semē
 & maris & foeminæ: de qua materia Philosophos & Me-
 dicos litigantes inter se committimus. Ratione verò pri-
 mæ Creationis, pro sexus diversitate variat & materia;
 alia enim fuit viri, alia foeminæ. Materia Adami fuit
 mediata limus terræ. *Gen. 2. v. 7. & 3. v. 19.* atq; hæc ma-
 teria cum ipso nobis communis. *Job. 10. 9. Psal. 103. v. 4.*
 Qualis autem terra isthæc fuerit, non est, ut scrupulosè
 inquiramus. Alij putant, terram fuisse non aridam, &
 siccam, sed madidam, luti fictilis, seu argillæ instar. Alij
 contra ex fontibus demonstrare conantur, terram istam
 fuisse aridissimam, ut etiam præ ariditate rubuerit, adeoq;
 fuisse pulverem de terra, id est, terram suâ naturâ friabilem,
 & in ventos facile abeuntem. Ut ut sit, hominem proxi-
 mè non immediatè ex nihilo, sed ex elementari materia,
 & quidem terra, conditum esse liquet. Hanc verò mate-
 riam, sive limosam, sive pulverulentam, ita sapientissimus
 ille rerum omnium architectus, singulari studio & artifi-
 cio ornavit, ut quasi integram humani corporis ædificiū
 è luto extruxisse videatur. Nam columnarum, trabium,
 & tignorum instar, constituit ossa, quorum spacia carne,
 nervis, arterijs, venis, ceu palea, & cæmento explentur,
 ac pelle, ceu calce obducuntur. Quomodo autem ex in-
 digesta, & informi terræ gleba, humanum corpus tam
affabre, & exactè nervis, venis, arterijs, ossibus, cute, & c.
compositum extruxerit, nimiam hæc scrupulosè rimari

procacis est ingenij; fatuus est Dei potentiam mirari. Cæ-
terum cur Deus Hominem Creaturarum alioquin excel-
tissimum ex terra ædificaverit, quæstio hic certè non su-
pervacua autvana est; ut videlicet homo, cum ob condi-
tionem suam inter ^{min.} ^{ca.} Dei universis Creaturis augu-
stior, nobilitior, & sublimior meruò habeatur; ob limum
& latum (quid enim aliud sumus?) gereret se submissio-
rem, velut ipsum hoc humilitatis argumentum Deus ad-
hibet, *Gen. 3. v. 19.* Pulvis es, & in pulverem reverteris.
Quod autem ad materiam foeminae Evæ attinet, depre-
hendimus ex sacris litteris, eam esse castam, quam Deus
ex latere Adami jam consopiti, & quasi *ἀναλκυστῆς* sum-
perat, loco exemptæ costæ carne vicissim occluso, ne-
quicquam integrati virilis corporis decederet. *Gen. 2. v. 7.*
Foeminam itaq; Deus non ex pulvere, sed ex viro; non
ex carne, sed ex ossè; non ex ossè quolibet, & nudo ossè,
Gen. 2. v. 23. sed ex costâ Adami carne cooperta, forma-
vit, nova animæ inspiratione, ut quæ non necessaria erat
non adhibita. Nam costâ de viro accepta non fuit exa-
nimis, & mortua, sed animata; & viva costâ, divino o-
pificio in mulierem exædificata. Cur autem foeminae ma-
teriam ex viro sumere voluerit, ratio hæc vera est; ut vir
foeminam tanquam partem sui, autoritate ac vi creatio-
nis, & naturæ, nec non instituti divini, sibi adjunctam
essè cognosceret, eamq; secum unum & idem corpus esse
animadverteret, & ardentius diligeret *Eph. 5. v. 28.* De
ossè autem & quidem ex costâ foeminam ideò formavit
Deus, ut mulier viro adiutorium, statumen, & pedamē-
tum esset. *Gen. 2. v. 18.* Nam quemadmodum costæ, stabi-
limenta sunt corporis, ita uxor, mariti. Sed quorsum
hæc omnia ita proluxe memorata? quorsum? ut ex tali
sapientissima maris & foeminae fabricatione & ordina-
tione:

rione; præstantia & dignitas hominum præ alijs animan-
 tibus evidentius eluceat. Contemplemur porrò ipsum
 corpus humanum; en excellentem & spectabilem illius
 formam, moribus animæ obsequiosam! en statum illius
 excelsum atq; in cælum erectum! en os sublime ac resupi-
 natum! Nimirum hæc corporea forma homini est con-
 venientissima. Cum enim statuisset Deus ex omnibus a-
 nimalibus solum hominem facere coelestem, cœtera uni-
 versa terrena, hunc ad cœli contemplationem rigidum
 erexit, bipedemq; constituit, scilicet ut eadem spectaret,
 unde & illi origo est. Illa verò depressit ad terram, ut quia
 nulla his immortalitatis expectatio est, toto corpore in-
 humum projecto, ventri, pabuloq; servirent. Hinc Græ-
 ci dignitatē hominis aliquanto magis attendētes, vocem
 ἀνθρώπων & dici putant, quasi ἀνωθρόπων, sursum se vertens;
 quod solus inter omnia animalia ad cælum erectus ince-
 dat; quo pertinet & illud Ovidij 1. *Metam.*

Pronaq; cum spectent animalia cœtera terram,

Os homini sublime dedit cœlumq; tueri,

Fussit, & erectos ad sidera tollere vultus.

Gaudeamus itaq; Auditores, de recta hac corporis no-
 stri forma, omnium illa excellentissimā, & vere divinā;
 atq; in recto corpore animum etiam rectum ad Deum,
 non curvum ad creaturas, habeamus necesse est. Quid
 enim indecentius, inquit D. Bernhardus, quàm curvum
 in recto corpore animum gerere? Eurubescere anima mea
 volutari in cœno, quæ in cœlo tuum habes πολιτὸν, &
 ad cœlestia facta es. Sed quid dico de corporis subli-
 mitate, & rectitudine? Ecce etiā caput hominis quàm
 artificiosè, pulchrè & aptè illud ad figuram cœli rotunda-
 tum, & supremo corporis loco constitutum! in quo tan-
 quā in arce seu curia, sensus interpretes, & nuncij rerum,

artificè ad usus necessarios & facti & collati sunt. Cic. 2.
de Nat. Deor. Quid memorem Oculos tanquam specu-
latores, altissimum locū obtinentes? qui ciliorum tegmi-
nibus fideliter occulti: quorum orbis concavis clausi fo-
raminibus: quiq; sunt & lubrici, & mobiles, ut declinent,
si quid noceat, & aspectum quò velint, facile convertat;
quibus etiam multum præsidij & ornamenti addunt pal-
pebræ, & superciliorum fastigia pilis brevibus pulcherrimè
adornata. Nec mirum, aures binas hominis, cum so-
num percipere debeant, rectè in altis corporum partibus
collocatas esse: quæ pari formâ mirificè formatae, eaq; nec
pendulæ, nec flaccentes, nec duris & solidis ossibus
rigentes, sed molli cartilagine ita capiti alligatae sunt, ut
aptam simul & flexibilem firmitatem habeant. Itemq;
nares, eò quod omnis odor ad supera fertur, rectè sur-
sum sunt; & quòd cibi & potionis iudicium magnum earum
est, nec sine causa vicinitatem oris secutæ sunt. Nasus
ita locatus est, ut quasi murus oculis interjectus videatur.
Quid? tota facies hominis, genis, rictu oris modicè
diducto, & mento non multum à genis distante, alijsq;
partibus pulcherrimis tam sapienter, & decenter ornata
& decorata est, ut nihil ad speciem pulchrius, nihil ad u-
sum melius, & utilius esse possit. Et quis cæteras corpo-
ris humani partes eo, quo par est modo & artificio recen-
sere poterit, in quibus formandis & aptè disponendis mira
arte & sapientia usus est Deus. Hic thoracem medio lo-
co inter calvariam, & ventrem illi substratum, colloca-
vit: hic teres & rigidum collum capiti subiecit, idq; spi-
næ dorsi, atq; humeris insitum ita fabricavit, ut in colli
posteriori parte sit cervix, in priori guttur, complectens
tum asperam arteriam per quam spiritus ducitur tum gu-
lam, per quam cibus, & porus ad stomachum transmitti-
tur.

sur. Hic scapulas à cervice demissas, ex quibus brachia dependent, artificiosissimè condidit. Hic sub gutture pectus latum, & erectum ex duodecim costis contruxit. Hic sub cervice dorsum, & intra pectus cor ad sinistri lateris mammam posuit, ad dextrum verò latus pulmones latius extendit: qui spiritum per os, & asperiam arteriã, ex aère ductum, extenuatum, & temperatum, in cor transmittunt: quo spiritu nisi cor refrigeraretur, vita animalis nimio æstu extingueretur. Hic mammas & papillas leviter eminentes, & parvis orbibus coronatas, pectori addidit: non tantum ut cordis calorem defendant, & penù alimenti nascentium sint; sed ut homines & animalia bruta, illo ipso mammarum ad pectus posito discernant. Bestiæ tantum nutriunt sobolem, postea negligunt, & obliuio sequitur sobolis & parentum; quia ubera illis in posterioribus partibus sunt posita. Homines verò ex corde quasi transfundunt ^{spiritum} in sobolem, ac retinetur memoria, ac mutus amor. Quid plura? Hic summus rerum Opifex Deus linguam hominis adhaerentem faucibus inclusit palato & dentibus, ut beneficio linguæ orationem formare, & animi sensa, articulata & distincta, voce exprimere possit. Hic condidit stomachum à gulæ dependentem, qui est propriè meatus, per quem cibus in ventriculum, tanquam cibi receptaculum demittitur. Hic inum ventrem partem corporis ignobilissimam, non supremo, nec medio, sed imo loco posuit, & eundem tam aptè distinxit, ut umbilicus non tantum mediam ventris planiciem, sed & centrum totius corporis non indecenti nota demonstrat. Hic thoraci brachia annexuit: hic lacertos, ac utilem, decentemq; flexuram cubitorum effinxit. Hic manus & digitos tam perfecto numero tam decenti ordine, tam flexibili curvatura articulorum parium,

tam.

tam rotunda forma ungvium distinxit, atq; ita formavit,
ut corpori admoveant utilia, removeant ab eodem inutilia.
Et sanè haud scio, an quid præ cæteris animantibus
magis ornet hominem, quam manus multarum rerum mi-
nistræ: quas ob id Aristoteles organa organorum appel-
lat, cum ijs mens humana & inveniendis & absolvendis,
& exercendis artibus utatur; unde & Anaxagoras ma-
num causam sapientiæ, & hominem propter manus sa-
pientem dicit; cum homini, qui mente & prudentia præ-
ditus est, additæ sint manus, tanquam mentis ministræ,
quibus in omni genere artium & studiorum uti possit;
quibus etiam si mens careret, ociosa prorsus esset, & in-
efficax in omnibus actionibus. Et quis præterea pedes
fulera illa gracilia? quis femora genuum nodis finitima?
quis crura suris teretibus non nihil eminentibus, sensimq;
attenuatis ornata? quis plantas, digitosq; pedum, aliq;
omnia membra hominis tam aptè, tam affabrè, tamq;
utiliter disposita satis describere, & deprædicare potest?
Certè si cum ijs coelum, terra, mare, sol, luna, cunctaq;
coetera, quæ in amplissima hac rerum existentium univer-
sitate sunt, conferantur, Deum utiq; plus operæ in for-
mando homine, quàm in toto mundo fabricando posu-
isse nemo, opinor, est qui non intelligat. Sed quid præ-
dico eximiam corporis structuram, & staturam? longè
sane nobilior, & præstantior est altera pars hominis, A-
nima; quæ divinitus inflata, principium est, quo vivimus,
sentimus, movemur, & intelligimus: quæq; est *ἐν πλέξει*,
seu continuata, & perennis motio, & omnium actionum
viventis corporis causa, imò ipsa hominis vita, & forma:
quippe quæ corpore tanquam in instrumento utitur, licèt
virtute divina sibi copulato, tamen eo currente manet,
manente currit, clausis, oculis videt, apertis interim
cæcu-

cæcutit, quiescente operatur, operante quiescit. Cujus animæ partes seu potius potentias, quales sunt vegetans, sentiens, & rationalis, nemo hominum, si vel Ciceronis, vel Demosthenis eloquentia esset præditus, satis verbis extollere, & celebrare potest. Sed ut tantum rerum fastigia tangamus posthabitis animæ potentijs, duabus vegetante nimirum, & sentiente, (quæ homini cum reliquis animantibus sunt communes quæq; etiam cum corpore nascuntur & intereunt) paulisper mecum, Auditores, contemplantini nobilissimam illam omnium, ac præstantissimam animæ facultatem, quæ nomen à Ratione habet, qua homo longissimè à brutorum natura distinguitur, & quam proximè ad Deum ipsum accedit: quæ in capite tanquam in curia, seu celsa arce sedet ut regina, & domina; quæ imperat illi parti, quæ obedire debet, velut servo Dominus, velut imperator militi, velut parens filio; 2. *Tuscul. Cic.* quæ bene adhibita cernit, quid optimum sit, neglecta itultis implicatur erroribus; 4. *Tuscul.* quæ postulat, ne quid insidiosè ne quid simulate, ne quid fallaciter agatur; *lib. 1. off.* quæ lex vera, atq; princeps est; apta ad jubendum, & vetandum: 2. *de Legib.* quam si è homine tollis, nihil est homine deformius, nihil truculentius, nihil ferocius. Tolle, inquit *Laurentius Justinianus Patriarcha*, tolle ab homine rationem, & erit, tanquam navis in medio æquoris, absq; gubernaculo, & direttore. *Laur. Justin. cap. 1. de contemptu mundi.* Quemadmodum enim navis orta maris tempestate, facillè submergitur, nisi gubernator sua industria regat; sic affectiones ad deteriora rapiunt hominem, nisi recta ratione gubernetur. Et contrà ut navis, cui firma est anchora, in quovis portu potest conquiescere: ita animus si accedat recta ratio, quovis in loco tranquille valet. O dotes humanæ

C

Ratio;

Rationis maximè mirandæ, & amabiles! ò virtutes pene
divinæ & incredibiles! Accedit & huc honore & admira-
tione dignum, quòd regina hæc omnium actionum.
Ratio, duas quasi famulas, seu potentias divinitus sibi
concessas habeat, quarum ministerio semper utatur,
Mentem videlicet, & Voluntatem Mentis notiones, quas
Græci *νοῦδος ἐνοίας* vocant, ejusq; actiones fere divinæ
sunt, ac ineffabiles. Perpetua enim sciendi cupiditate
tenetur, ac admirabili celeritate & sagacitate omnia in-
telligit, & investigat, ac hyperphysica quadam vi pene-
trat in omnia Dei opificis opera, simplicia, & concreta;
communia singulis ex rebus eliciens, & inter se compa-
rans tam singula, & simplicia; quàm communia & con-
cretà cognoscit: scrutatur singulorum naturas, causas,
vires, differentias, propria, accidentia: Perspicit etiam
quid rectè, quid pravè, quid iniquè dictum, factumve
sit; ratiocinatur antecedentia cum consequentibus con-
ferens, ex alijs de alijs conjecturam faciens, prævidens,
similia cum similibus comparat, dissimilia discernit, con-
sultat, judicat, loquitur differit. Ex hac mentis indaga-
tione & ratiocinatione sunt artes Logicæ; hinc discipli-
næ Mathematicæ. Hinc Physices, hinc deniq; totius
Phylosophiæ disciplinæ ortum habent. Hæc est illa
mens, quæ docente Deo, Deum conditorem, & filium
ejus Jesum Christum, & testimonia de Dei essentia; sa-
pientia, & bonitate toti rerum universitati impressâ co-
gnoscit, & alijs cognoscenda demonstrat. Sed quid de
altera Rationis famula nimirum voluntate statuis? Ea
profecto per se, & ex se pro ut condita est à Deo; laude
& amore longè dignissima. Hæc enim liberè, quicquid
Mens, vel recta Ratio bonum vel malum judicat; eligit;
& ex petit; vel aversatur, & rejicit: Hæc imprimis sum-

mun

num bonum; quæ est vera Dei agnitio, fides in Chri-
 stum, & vitæ æternæ fruitio; ex animo unicè appetit, &
 amat, inq; eo solo acquiescit: quin & quamdiu lacis hujus
 usura frui homini contigit, pietati studet, vitia fugitat, vir-
 tutes amplectitur, suū cuiq; tribuit, veritati assentitur, ver-
 bum Dei libenter audit, & cultus Deo debitos præstat. At-
 cur tot animæ dotes & virtutes tam prolixè, & disertè enu-
 merando persequor? certè non nisi ut eximia illa Homi-
 nis præ alijs animalibus dignitas, eminentia, & nobilitas
 prehendatur. O admirabilem Dei erga nos clemen-
 tiam! O ineffabilem beneficiorum divinitus in nos col-
 latorum magnitudinem! Sed & Hominis excellentiam
 hoc accedit, quod is non tantum Ratione, sed Oratione
 polleat, quæ est articulatus, & distinctus linguæ sonus,
 sensa animi distinctè proferens, & velut interpret mentis
 est; *Cic. lib. 1. de Interpret.* quâ, ut cum Græcis amicis
 loquar: *δαικῆται βροτῶν βίῳ*: quæq; *ψυχῆς νοσήσις ἐστὶ*
Φάρμακον, ἢ λύπην αἰδεν ἰατρῶν: quæq; Deum invocat lau-
 dat, & celebrat, veritatem profert, sacra Dei dogmata,
 rectè & purè docet, corruptelas dextrè refutat, tristes
 consolatur, atq; adeò dicendo, communicando, disce-
 ptando, judicando conciliat inter se homines, conjun-
 gitq; naturali quadam societate. *Cic. lib. 1. de Leg.* Quæ
 omnia cum ita se habent, ecquis Aristotelem *cap. 7. Eth.*
 errore lapsum non profitebitur, quando asserit hominem
 non esse *τὸ ἀριστον ἐν τῷ κόσμῳ*, seu, quod in mundo sint
ἄλλα πλὴν θεῶν, alia homine multo diviniora? Nihil
 dicam de quinque hominis sensibus exterioribus, quales
 sunt, Tactus, Gustus, Odoratus, Auditus, Visus. Nec
 memorabo tres sensus hominis interiores, qui ea, quæ
 sunt ab externis percepta, dijudicant: quorum primus

est Sensus Communis, qui locum in prima cerebri sede, seu ventriculo habet, & est quasi princeps, ac omnium sensuum externorum iudex. Alter Phantasia, seu imaginatio, quæ rerum sensibilibus imagines à sensu communi perfectas, diligentius examinat, atq; expendit. Tertius, Memoria, quæ sedem in postrema cerebri parte, velut in recessu quodam positam habet, & omnes perceptarum rerum imagines conservat. Maximè verò Hominem inter alia animantia præclarum reddit, figura illius externa, quæ tam eximia, tam formosa, tamq; Deo propria, ut non tantum profani authores, homines prudentissimi, Deos suos, nulla alia, præterquam humana figurâ, in templis, delubrisq; pingi, & effingi voluerint: sed & sacri scriptores, homines divino spiritu affati, verum & vivum Deum sic expresserint, nobisq; contemplandum proposuerint, ut illi faciem humanam, humanos oculos, humanas aures, humana brachia, & cætera hominis membra tanquam speciosissima attribuerint. Quid quæso globoso hoc mundo, cujus incolæ nos sumus, vel pulchrius, vel ornatius non dicam reperiri, sed excogitari potest? tam pulchræ sunt stellæ, tam splendidum solis iubar, tam amoena Luna, tam suaves volucrum cantus, tam jucundæ animum, riparumq; viriditates, tam deniq; decorus, tamq; pulcher totus mundus, ut admirari satis mens nequeat. considerando, oculi satiari non possint intuendo. Hæc tot & tanta opera quanquam sunt excellentis pulchritudinis, & admirandæ formæ: homo tamen, cujus unius causâ Deus immortalis cuncta fabricavit, non modo non est deformior, sed tanto prætantiior, & formosior, quanto dux potentissimus quispiam gregarium quendam militem, splendore, autoritate, atq; magnificentia antecellit. Quod si figura illa pulcherrima hominem

minem non satis commendat, consideremus ipsius sapientiam incredibilem, ac pene divinam. Quid est, quod à Deo mundi opifice mirabili arte, & sapientia conditum est, quod non imitetur humana industria, non expoliat hominis solertia? Creavit Deus, cujus nomen sit benedictum, rotundam terræ machinam, eamq; in medio mundi constituit, atque illi circumfudit aquam, utriq; aërem, aëri ignem, igni coelestia corpora: at coelum sua manu imitans, in parvo vitro expressit homo Syracusanus, tam artificiosè, ut omnes motus stellarum, omnes revolutiones circuloꝝ conspici potuerint. Terram verò, illique circumfusam aquam non tantum homines ingeniosissimi jam olim in tabulis æneis sortè, solerterq; depinxerunt, hodieq; depingunt: sed etiam eandem tot operibus, tot ædificiis, tot ornamentis excoluerunt, hodieq; tam prudenter, tamq; mirabiliter excolunt, ut non hominum mortalium, sed angelorum immortalium opera non immerito censerì debeant. Quid enim tot maximas urbes, tot templa amplissima, tot Xenodochia, tot scholas, tot curias, tot pontes, quotquot toto terrarum orbe visuntur, extruit, munivit, ampliavit? Homines. Quis tot arces magnificas, tot turres excelsas, tot muros, tot propugnacula fortia, tot regias domos, tot palatia, tot basilicas ædificavit, instauravit, exornavit? Homines. Quis insulas, quæ prius non erant, excitavit? quis easdem continenti adjecit? quis aquas, flumina, lacus, derivavit, corrivavit, exsiccavit? Homines. Quis brutis stabula, & vivaria? quis stirpibus hortos? quis libris bibliothecas, pecuniis æraria, navibus portus, & navalia, annonæ horrea, & cellas, aquis puteos, & aquæ ductus fecit, refecit? Homines. Ergo hæc omnia & alia his similia tam mirabiliter ab hominibus inventa, tamq; artificiosè disposita & confecta,

fecta, præstantiam certè, & dignitatem hominum incredibilem, ac pene divinam esse confirmant. Et quoniam justitia multum quoque ad similitudinem hominis cum Deo, atq; imaginem comprobendam facit; certè nemini dubium est, eâ virtute præ cæteris creaturis hominem præditum atque ornatum esse. Hoc autem justitiæ esse munus præcipuum, præmia merentibus distribuere, scelerum convictis supplicia constituere quis ignorat? Sic enim illam veteres homines sapientissimi figurarunt, ut libratas lances in læva illius ponerent, & in dextra fasces cum ad alligata securi, statuerent. Quæ igitur Creaturarum præter hominem, instar Dei facit judicia? quæ damnat nocentes, absolvit innocentes? an verò usquam aliam esse Creaturam tam divinam putatis, quàm Deus mundi opifex terræ judicem sedere voluerit. Itaque ne pluribus rationibus confirmem, justiciam post Deum, hominis esse propriam; in eodem homine reliquas virtutes, quæ sub justitia continentur, considerate. Quàm divine, quàm gloriosæ, virtutes sunt, liberalitas, clementia, temperantia, castitas, fides, pietas? Atq; his omnibus præditi fuerunt, & sunt etiamnum ornati homines, non bruta animalia. Homines enim auxilium subministrant depressis, & laborantibus; impertiuntur victum non habentibus. Homines injurias hostium oblivione conterunt: condonant supplicium in gratiam benemeritorum deprecantium. Homines Corporis voluptates non suspiciunt; ea, quibus non indigent, despiciunt. Homines fidem præstant; promissis suis & receptis satisfaciunt. Homines deniq; & amant parentes, & reverentur cognatos, & observant amicos: & quod in primis Deo homines conjungit, Deum fontem omnis boni agnoscunt, agnitum amant, amatum celebrant. Quæ cum

cū ita sint, ecquis dubitare aufit, quin homo omnium
creaturarum præstantissimus sit, & excellentissimus; qui
tam divina opera dedit, tamq; honesta, legisq; divinæ
congruentia officia. Age verò, quid de potentia, qua
homo præditus est, dicemus? Nonne Homini subjecta
est terra, servit mare, ancillatur aër, præstant ministerium
omnes creaturæ, atq; omnia animalia? Sanè his omni-
bus dominatur solus homo, & omnia huic soli subser-
viant. Subjacent hominibus omnes terræ, atq; omnia
humani nascentia. In potestate hominum sunt Asia,
Europa, Africa, America, Magellanica. Et his quinque
maximis terræ tractibus, quotquot continentur agri, cam-
pi, montes, colles, & valles, hæc omnia sunt hominum.
Quanta quæso est copia aromatum, gemmarum, lapi-
dum, metallorum in Asia? quanta multitudo arborum,
herbarum, fruticum in Europa? quantus numerus fera-
rum, leonum, Camelorum, armentorum in Africa? hæc
sunt omnia hominum. Ac ne plura de terra, matre
omnium dicamus, quòd de aqua elemento spaciosissimo
referemus? Quis sibi vendicat imperium maris, flumi-
num, torrentium, lacuum, stagnorum, rivulorum, foni-
tium? Homines. Quis lauttorum conviviorum ludum
parat è ferculis piscium marinorum, fluviatilium, lacu-
strium, palustrium? Homines. Jam quid vivit in aère?
quid movetur in tota rerum universitate, quod nostris
non serviat usibus? Nostræ sunt alites, & oscines: no-
stri sunt coeli, nostra sidera. Sed quò rapimur amore
Hominis? Per Deum immortalem novimus etiam no-
stros esse ipsos angelos, in coelis. Nos enim non Ange-
lis servimus, sed Angeli nostræ sunt deputati custodiæ,
Psal. 91. Et quidem servant nobis in omnibus vijs no-
stris, choro, in foro, in foro. Imo administrant cuivis
homini

homini ante vitam. nam cuilibet in utero maternò adhuc delitescenti inserviunt, ne malorum, telis exponantur. Serviunt nobis in vita Matth. 18. v. 10. & tandem post hanc vitam, cum nos piè & placide in Christo defunctos, in sinum Abrahæ transferunt, ut ibi cœlestis vitæ gloria & læticia sempiterna fruamur. *Luc. 16. v. 22. Matt. 13. v. 39.* Ex his omnibus, Auditores, sat prolixè dictis, clariùs jam luce meridiana constat, nullam planè Creaturam, neq; in cœlis neq; in terris esse, quæ cum Hominis præstantia & dignitate comparari possit.

At, inquit, Momus perspicacissimus ille omnium contemplator, & reprehensor, qui nihil ipse faciens, aliorum facta carpere semper studet; Si homo à Deo tam affabrè, tam sapienter, tamq; perfectè conditus est, ut nihil ferè in ejus opificio desiderari videatur; Cur, quæso illud prætermisissimam quod maximè necessarium erat, quòd videlicet Opifex ille Maximus non providerit, ne doli in pectoribus tam abstrusi & reconditi laterent. Et opus multò laudabilius & perfectius visum fuisse, si fenestratum pectus esset, ut sciretur, quid in animo quisque strueret. Tum etiam indignum Momo videtur, oculos non fuisse ita collocatos, ut circumagi plane possint, atq; interiora, id est, ea quæ in homine sunt, intueantur, non solum ea, quæ extra hominem sunt. Sed tu stygie Mome impia & blasphema isthæc tua carpenti licentia & protervia est. Apage hinc cum perverso tuo judicio, qui tam impudente animo & fronte Deum calumniari non erubescis. Nos scimus Dei opera omnibus planè numeris absoluta esse, adeo ut

— — — — *Non ullum carpere Livor*
Possit opus Domini

Ac audi Mome maligne Plutarchum tibi ad utrumq; non minus lepidè quàm rectè respondentem: *In sympos. lib. 3.* Quid obsecro, inquit

quit, eos cancellos, eas fenestras requiritis, per quas alter alterius
animum intueamur? Vinum abunde nostra pectora recludit, per-
sonam frontisq; testonium detrahens nobis, ut longissimè à lege,
oculo à pædagogis latere recedentibus. Sic & alius quidam elegan-
tissime asserit, Hominis ingenium, mores & naturam, in oculis
loculis & poculis elucere. Sed nec desunt alij iniqui divinorum
operum æstimatorum, qui in morosophis sua queruntur, quòd
mole corporis non æquemus elephantos, velocitate cervos, levi-
tate aves, impetu tauros, quod sagacitate nasium nos canes vin-
cant, acie luminum aquilæ, spacio ætatis corvi. Imò vix sibi qui-
dam temperant, quin eo usq; impudentiæ provehantur, ut natu-
ram oderint, quod infra Deum sint constituti. At non nisi Dia-
bolica illa blasphemia, & impietas est, ab ipsis etiam Ethnicis sa-
nioribus satis exagitata, & planè repudiata. Quin isti perverfi
operum Dei censores accuratè attendant, quod scitissimè *Plu-
archus in Moral.* Equi celeritas, inquit, in nostrum cedit emolumentum: canum pugnacitas hominem tuetur: piscium, suum, & id
genus aliorum alimur corpulentia: Elephas terribilis quidem
ille est, & vasto corpore, sed adeò nobis obnoxius, ut tantam mo-
lem in ludicra vertamus. Itaq; si cui putet, ac vilior est hominis
status, sic nos reprimamus: Non inest quidem nobis leonis robor,
leporum pernicitas, aquilæ visus, taurorum impetus, &c. At inest
prudentia, inest ratio, inest oratio nobis, qua unicuiq; istorum
dominamur ad societatem, vertimus ad delicias, & utcumq; libue-
rit, versamus. Hæc ille. Videatur etiam Seneca hac de re plura sa-
pientissime *lib. 4. cap. 18. de benef.* At verò quid Momos, & Moro-
sophos excellentiam Hominis elevantes, & attenuantes intro-
duco? audite quæso ipsam regium Psalterem Davidem Hominem
insipientibus jumentis similem factum esse aperte profiteretur. Sic
enim *Psal. 49:* Homo cum in honore esset, inquit, non intellexit,
comparatus est jumentis insipientibus, & similis factus est illis.
Ubi satis manifestè Propheta declarat hominem quidem ad ima-
ginem Dei creatum, & ad incredibilem atq; æternam felicitatem
ordinatum fuisse, sed eundem turpissimo suo lapsu, divinæ ima-
ginis præstantiam amisisse. Unde jam varijs morbis, & morti ob-
noxius factus est: versatur in magna caligine & ignoratione:
exorbitat à norma legis; & ad voluntatem horrendi satana sese
accom-

accommodat: factus etiam imbecillior urfis & leonibus; hebetior aquilis & lyncibus: brevioris ævi, quam sunt aut cervus, aut cornix, aut phœnix. Verum eimvero etsi omnia hæc vera esse fateamur: nihilo tamen minus summam Hominis dignitatem & præstantiam præ omnibus animantibus esse quis inficiabitur? Scrutamini quæso universa sacra scripturæ testimonia, libris Prophetarum & Apostolorum comprehensa: certè confirmatum ubiq; reperietis, quòd summus Jehovah, Pater ille celestis, ex immensa sua misericordia, lapsos nos homines per mortem & resurrectionem Christi, filij sui unigeniti, vicissim in gratiam receperit, atq; imaginem ac similitudinem suam, quam amisimus, denuo instauraverit, nosq; in Christo filios suos, nova baptismi regeneratione adoptaverit, ac æternæ salutis hæredes constituerit. O beatos igitur nos homines! quod Deus fons omnis boni, nos qui vera fide, & sincera fiducia toti à Christo Jesu, servatore & redemptore nostro pendemus, in consortium filij sui admittit, & in filios adoptos: nec adoptionem illam ad præsentis tantum vitæ curriculum restringit, ut morte nostra terminetur: sed continuat in æternum: ut post mortem quoq; nostram ipsius filij in Christo dilectissimi simus & maneamus, & tandem cum ipso ineffabil: æternæ vitæ gloria in cœlis fruamur: ubi vicissim in hærebit animæ nostræ perfecta notitia, perfecta sapientia, perfecta justitia, perfecta deniq; læticia: ac in corpore nostro fulgebunt atq; eminebunt claritas immensa, subtilitas admiranda, sanitas perpetua, immortalitas gloriosa. O nos igitur præ reliquis animantibus felices! ô nos beatos! qui magnam illam ac inæstimabilem cœli gloriam per Christum speramus, atq; certissimè assequimur. Sed admiratio & gravitas rei tam eximie, & prope divinæ, qua de hæcenus dixi, & nunquam, quæ ejus est dignitas, satis dici potest, me hic subsistere jubet, ne calamum tam citò de tabula hac pulcherrima removeam, sed quod & antè promisi, coronidis loco de exactissima hominis cum universali mundo similitudine seu symmetria, ac pene identitate jam nonnihil breviter, strictimq; proferam. Vos Auditores illam inductionem & tenuem delineationem paulisper quæso, mecum ponderate. Verissimè *μικροκοσμος* seu parvus mundus Homo dici potest. Quippe de Deo scimus, eum spiritum esse, mundum esse palpa-

mus.

mus. In Homine habemus utriusq; epitomen; Dei, in spiritu seu mente; mundi, in corporis structura, & compage: Et sic creator singulare aliquod suæ artis specimen exhibuit, tum ut infinitam illam suam naturam, tum immensam hanc mundanæ exiguo spacio includeret. Mirabili quadam ratione quatuor illa elementa, ignis, aër, aqua, terra in homine deprehenduntur. Ignis naturalem hominis calorem, aër, spiritum: aqua sanguinem, cæterosq; humores: terra, carnem, & ossa representare perhibetur. Ut Sol, & Luna totius mundi sunt lumina, juxta Poëtam:

— — — *Vos ô clarissima mundi*

Lumina labentem celo que ducitis annum:

Sic in homine oculi extant bini, lumina splendidissima, quæ labentem indies ætatem illustrent, profutura, nocituraq; indicent: Senescente ætate non minus, quàm sole, Lunaq; collabentibus iisdemq; occiduis, paulatim vi sua deficiunt. Quemadmodum Tellus quodammodo vivit, habetq; sua Spiramenta, inæquales ventorum flatus, tum frigidus tum calidos, tum putri, infective palude, tum ubere gratoq; solo exhalatos: Ita sunt etiam homini sua spiramenta, sunt anhelitus inæquales item, ut hominis constitutionem certo præmonstrant. Ut Terra vapores sursum emittit, & in pluviam vertit, leniterq; remittit aër: Sic Stomachi cum cerebro idem focus est; eo utrinq; rupto, in compositè elati vapores pejus ruunt, ut alij terram grandine, intempestivisq; imbribus: alij corpus calculo, molesta pituita, dirisq; tumoribus verberent. Ut terra habet latentia oculaq; vitia, quæ in terræ motus, hiatus, ignes desinunt: Ita & homini sua sunt morborum genera, quæ in hiatus tabo profluente, quæ in tremorem, ac ignes desinere videntur. Ut sunt terræ montes, vallesq; silvis vestitæ: Sic in Homine *barba comæq; in sylvas abeunt, juga sunt humeriq; maniq;.* Quod caput est Hominis, terra est in monte cacumen. Ut sunt terræ suæ partes sicissimæ: Sic in homine alia alijs exsicciores, humentiores alia. Ut Terra habet maria, & fluminum fluxus & refluxus perpetuo ordine: Sic homini mare est sanguis circa cor in medio corporis. Ut spiritus Domini ferebatur super aquas; sic spiritus hominis in sanguine habitat. Ut aquâ irrigantur semina in terram jacta: sic irrigantur, foventur, & nutriuntur sanguine concepti fœtus. Ut Terra, pontusq; sua ocia habet: juxta ovidium: Ocia terra ferax, ocia pontus habet: sic &

sic & Homo sua fovet ocia. Neq; enim quisquam potest sine intermissione semper laborare: Etenim Quod caret alterna requie durabile non est. Plura ad exactam Hominis cum universali mundo symmetriam pertinentia congerere desinam, ne in magnitudinem planè indecoram excreseat oratio, quæ & mihi dicendi, & vobis audiendi fastidium forte pariat. Cum itaq; hæcenus, Auditores, satis haud dubiè perceperitis, quòd tam affabre, concinnè, & sapienter Homo ad imaginem & similitudinem Dei, rerum omnium Dominus conditus sit quòd eximia & pene divina ratione, ac Oratione polleat; quòd mirifica figuræ pulchritudine, sapientia, justitia, & potestate præditus sit; quòd non secus ac Deus ipse Angelis sanctis ministris suis utatur; quòd temporali tandem vita defunctus propter Christum cœlestium regnorum hæreditatem acquirat; quòd deniq; exacta & jucunda hominis cum toto mundo similitudo, ac symmetria sit: nemo, opinor, hominum erit, quin mecum idem sentiat, quod in spaciosissimo ac amplissimo totius mundi ambitu & complexu, nulla nulla inquam omnino sit Creatura, quam Homo dignitate, & nobilitate non antecellat. Quamobrem de tanta felicitate divinitus nobis concessa, meritò lætemur, jubilemus, ac triumphemus, & ex intimis animorum penetralibus, pro admiranda Hominis Creatione Deo sempiternas gratias agamus: ipsumq; pariter ardentissimis votis invocemus, ut per Emanuelem, & *Ἰεσοῦ χριστοῦ* nostrum Jesum Christum, nos universos, gratissima dextera suæ opera, clementissimè tegat, & conservet; suoq; sancto spiritu benignè regat, ac vasa misericordiæ & gratiæ faciat; ut militando hic bonam militiam, retinentes fidem, & bonam conscientiam, amplissimum & sanctissimum illud jus filiorum Dei, ac æternum ac gloriosum beneficium hæreditatis regni cœlorum, gratuità Dei Patris bonitate nobis promissum, & preciosissimo Christi merito paratum & donatum, post ærumnabiles hujus vitæ labores exantlatos, certissimè tandem in novissimo die consequamur. Hoc eia facit, faxit ter sancta Trinitas, laudanda in infinitas seculorum myriadas.

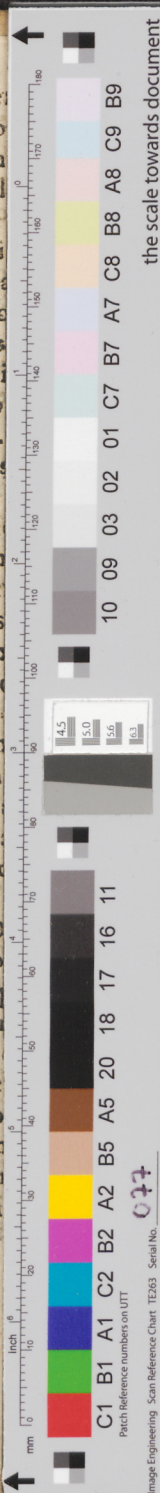
Amen, Amen.

D I X I

DEO GLORIA ET GRATIA.

quit, eos cancellos, eas fenestras requiris, per
animum intueamur? Vinum abunde nostra p
sonam, frontisq; testorium detrahens nobis, u
ceu à pædagogis latere recedentibus. Sic & al
tissime asserit, Hominis ingenium, mores &
loculis & poculis elucere. Sed nec desunt ali
operum æstimatores, qui in morosophia sua
mole corporis non æquemus elefantos, vele
tate aves, impetu tauros, quod sagacitate na
cant, acie luminum aquilæ, spacio ætatis corvi
dam temperant, quin eo usq; impudentiæ pro
ram oderint, quod infra Deum sint constituti.
bolica illa blasphemia, & impietas est, ab ipse
rioribus satis exagitata, & planè repudiata.
operum Dei censores accuratè attendant, qu
chus in Moral. Equi celeritas, inquit, in nostrum
tum: canum pugnacitas hominem tuetur: pig
genus aliorum alimur corpulentia: Elephas
ille est, & vasto corpore, sed adeò nobis obno
lem in ludicra vertamus. Itaq; si cui putet, a
status, sic nos reprimamus: Non inest quidem
leporum pernicitas, aquilæ visus, taurorum im
prudentiæ, inest ratio, inest oratio nobis, qu
dominamur ad societatem, vertimus ad delici
rit, versamus. Hæc ille. Videatur etiam Senec
pientissime *lib. 4. cap. 18. de benef.* At verò quid
sophos excellentiam Hominis elevantes, &
duco? audite quæso ipsam regium Psalterium D
insipientibus jumentis similem factum esse ap
enim Psal. 49: Homo cum in honore esset, inq
comparatus est jumentis insipientibus, & si
Ubi satis manifestè Propheta declarat homin
ginem Dei creatum, & ad incredibilem atq; æ
ordinatum fuisse, sed eundem turpissimo suo
ginis præstantiam amisisse. Unde jam varijs m
noxius factus est: versatur in magna caligin
exorbitat à norma legis; & ad voluntatem h

D

the scale towards document

erius
per-
lege,
gan-
culis
orum
quòd
levi-
vin-
qui-
natu-
Dia-
is fa-
versu
liat-
nen-
& id
dem-
mo-
ninis
obur,
inest
orum
bne-
ra fa-
loro-
ntro-
nem
t. Sic
lexit,
illis.
ima-
atema
ima-
ti ob-
ne;
a sese
com-